

HEEMKUNDEKRING

De Heerlijkheid *Oirschot*

NIEUWSBRIEF april 2023

Voorwoord

De heerlijkheid Oirschot was in de tijd van de Republiek der Verenigde Nederlanden een aanzienlijke plaats, niet alleen zeer uitgestrekt maar ook welvarend. Dat kwam onder andere doordat de belangrijkste handelsroute van Luik naar 's-Hertogenbosch door Oirschot kwam. Het zware vrachtverkeer ging over Eersel, Duizel, Vessem en Oostelbeers langs slechte zandwegen naar Oirschot, om vandaar over een goede weg naar Boxtel te reizen en vervolgens binnendoor via Vught naar Den Bosch. Volgens schattingen bedroeg het aantal zware karren (wagens met minstens vijf en in de winter minstens tien paarden ervoor gespannen) op de wegen naar 's-Hertogenbosch minstens 2000 per jaar.

Het stadsbestuur van Den Bosch vroeg in 1741 toestemming aan de overheid in Den Haag om met geleend geld een straatweg (verharde weg) naar Luik te mogen aanleggen. Het tracé van de nieuwe weg liep als een kaarsrechte lijn van de Piekenpoort naar de kerktoren van Boxtel, om daarna, wederom kaarsrecht van de toren van Boxtel naar die van Eindhoven te worden aangelegd.

Het dorpsbestuur van Oirschot was op z'n zachts gezegd niet bepaald ingenomen met deze plannen. Zij protesteerden op 12 mei 1741 bij de president-schepenen van de stad tegen de richting van de weg en verzochten om de weg in plaats van over Boxtel en Eindhoven de oude hoofdrichting van het handelsverkeer te laten vervolgen, dus over Oirschot. Omdat de Bossche magistraat ongevoelig bleek voor de Oirschotse argumenten wendden de Oirschotse schepenen zich tot de Staten-Generaal met het argument dat de aanleg van de weg zou leiden tot de "volkomen ruïne" van de heerlijkheid Oirschot. De Staten-Generaal vroegen 's-Hertogenbosch op hun standpunt op dit verzoek. Volgens de Bossche magistraat zou een wegeaanleg door Oirschot een kostenverhoging van 54.000 gulden met zich meebrengen, en een omweg van 37 tot 38 minuten. De Staten-Generaal wezen het verzoek van Oirschot dan ook af.

De steenweg is nu de A2, en geconstateerd mag worden dat de zorgen en het protest van de Oirschotse regenten terecht waren. Vooral het gemis aan een goede verbinding met de provinciehoofdstad blijkt de Oirschotse handel in de negentiende eeuw parten te spelen. Omdat Boxtel de enige gemeente is die bereid is mee te betalen aan een verbinding van Oirschot op de Steenweg wordt de duurste (f 113.700) en langste (11.300 ellen) oplossing gekozen. Bovendien ben je vanuit Oirschot in Boxtel al halverwege Den Bosch, en direct op de Steenweg, en dus

wordt een nieuwe weg aangelegd over de route van Lange Dijk. En zo wordt, ondanks vele moeilijkheden (waaronder protesten van de Oirschotse bevolking), de Grindweg aangelegd. Ik zou niet graag over Oirschot anno 2024 willen spreken in termen als 'volkomen ruïne'. 'Elk nadeel heb zijn voordeel', aldus een uitspraak van 's-lands grootste filosoof uit de twintigste eeuw. Het voordeel voor Oirschot is gelukkig nog steeds zichtbaar in een van de mooiste dorpskernen van het land. Laten we hopen dat dat ook in het nieuwe Centrumplan wordt gekoesterd.

Anton Neggers
Voorzitter

Reminder Algemene vergadering De Heerlijkheid Oirschot

Hierbij herinneren wij de leden aan de algemene vergadering van Heemkundekring De Heerlijkheid Oirschot op donderdag 11 april 2024 om 20.00 uur bij 't Vrijthof.

Op 1 maart jl. ontvingen onze leden per mail hiervoor een uitnodiging met een aantal bijlagen waaronder de agenda, de verslagen en een presentatie.

We attenderen u hierbij op agendapunt 6: verkiezing van het bestuur. Het bestuur draagt Anton Neggers (voorzitter), Marie-Louise van Bemmelen (secretaris) en Han Smits voor als bestuurslid. Zij zijn volgens het rooster aftredend, maar hebben zich herkiesbaar gesteld. Het bestuur draagt Joris van Esch voor als nieuw bestuurslid.

De leden kunnen tot uiterlijk twaalf uur voor aanvang van de vergadering ook andere kandidaat-bestuursleden schriftelijk voordragen aan het bestuur. Een dergelijke voordracht wordt gedaan door tien of meer stemgerechtigde leden en dient te zijn voorzien van de schriftelijke akkoordverklaring van de betrokken kandidaat.

Volgens artikel 16 van de statuten vindt de stemming mondeling plaats, tenzij de voorzitter of ten minste drie leden vóór de stemming laat of laten weten een schriftelijke stemming te verlangen.

Aan het eind van de vergadering wordt de Heemprijs voor 2023 uitgereikt nadat juryvoorzitter Ad van Zelst heeft bekend gemaakt wie de dit jaar de gelukkige winnaar is.

En na de pauze is er als extra een boeiende presentatie van bestuurslid Han Smits over 100 jaar Wilhelminakanaal.

Graag tot ziens op 11 april as.

Namens het bestuur

Lezing: Belgisch Trekpaard Zaterdagmiddag 14 uur 20 april 2024

Wim van Lankvelt geeft in restaurant De Beurs in Oirschot de lezing: Belgisch trekpaard.

In de jaren vijftig werd in Oirschot op veel boerenbedrijven nog een paard gehouden. Een boer zonder paard was geen boer. Door de opkomst van de tractor verdween het Belgisch trekpaard geleidelijk aan uit de agrarische bedrijfsvoering. Het houden van deze imposante dieren werd meer een liefhebberij. Een aantal fokkers ging zich inzetten om het ras te behouden. Het stamboek van de "Sociëteit van het Belgisch trekpaard" bestaat al vanaf 1886. Jaarlijks worden en ook nu nog een aantal paardenfokdagen gehouden, onder andere in Sint-Oedenrode.

Na zijn pensionering is van Lankveld gestart met de promotie van dit stoere paardenras. Intussen toert hij al vele jaren door Nederland en België om het trekpaard te promoten.

Aan de hand van historisch en huidig beeldmateriaal uit zijn rijke archief zal Wim van Lankveld u meenemen in de wereld van het Belgisch trekpaard. Hij heeft de laatste 25 jaar veel Belgische en Nederlandse fokkers in beeld gebracht en maakt u graag deelgenoot van zijn ervaringen.

De vergoeding die Wim voor deze avond ontvangt schenkt hij aan de stichting 'Support Casper' (van Eijck), oncoloog in het Erasmusziekenhuis in Rotterdam, voor onderzoek naar en bestrijding van alvleesklierkanker.

Laat u verrassen door de unieke filmbeelden die beginnen in de jaren 20 en eindigen in het heden. Iedereen met een warm gevoel voor het boerenleven van vroeger en het trekpaard van toen en nu, mag deze lezing niet missen!

Foto uit Wims rijke beeldarchief

De lezing vindt plaats op zaterdagmiddag 20 april 2024 in de zaal van Restaurant De Beurs, St. Odulphusstraat 7, Oirschot en start om 14.00 uur.

Voor leden van de heemkundekring is de lezing gratis. Ook andere bezoekers zijn van harte welkom tegen een vergoeding van € 5.-.

Stamboomspreekuur Kempen en Peelland

De afdeling Kempen- en Peelland van de Nederlandse Genealogische Vereniging (NGV) organiseert op zaterdag 20 april een stamboomspreekuur in de bibliotheek van Oirschot. Tijdens het spreekuur kunt u uw vragen stellen aan een team van experts van de NGV. Tussen half elf en half een bent u van harte welkom.

Reminder Presentatie boek Toponymie Oirschot

We herinneren u er nog eens aan dat i.s.m. de Heemkundekring de Heerlijkheid Oirschot, stichting De Kapellekes, de Gemeente Oirschot en de stichting SBEO op 16 mei 2024 in de Beurs aan de Markt in Oirschot de presentatie plaatsvindt van het boek De Toponymie van Oirschot.

Van 13.30 tot 16.30 is er een boeiend programma met een toelichting op het boek en een tweetal sprekers over de aard en nut van de toponymie. Verder wordt een eerste exemplaar van het boek overhandigd aan de burgemeester van Oirschot.

Het boek is het resultaat van een vijfjarige studie door Paul Maas en Daniel Vangheluwe met medewerking van Henk van Hout. De studie bouwt voort op het onderzoek van Marcel van der Heijden en Jos Swanenberg uit 2013 en is voorzien van een vlakdekkende kaart. Het vormt een tweeluik samen met de Toponymie van Best uit 2018 van dezelfde onderzoekers.

Het boek kan ter plaatse tegen gereduceerde prijs worden aangeschaft.

Namens het bestuur

Uitgaven en mededelingen

1) *Onze heemkundekring heeft een facebookaccount. U kunt ons vinden op:*

2) *Nieuws over de heemkundekring kunt u vinden op de website via deze link:*

www.deheerlijkheidoirschot.nl

3) Het terrein van de Oude toren in Oostelbeers wordt in oude glorie hersteld. Op 5 februari jl. presenteerde ontwerpbureau Pheae design het terreinplan. De oude aardenwal en aangrenzende gracht worden hersteld, er komen wandelpaden en informatiepanelen en er worden bomen en heesters teruggeplaatst.

4) Hebt u ze al gezien, de nieuwe QR- code bordjes bij allerlei monumenten in Oirschot waarmee je informatie vindt over het betreffende pand? Een en ander als resultaat van het QR- code project van erfgoedpartijen in Oirschot samen met Visit Oirschot. Zo wordt de rijke geschiedenis van Oirschot voor meer mensen toegankelijk.

5) Over de geschiedenis van boerenland en boerderijzijn in Boxtel-Liempde Schijndel en Veghel zijn al drie boeken verschenen. Nu zijn de belangrijkste boerderijen in Sint-Oedenrode aan de beurt voor een Roois boerderijboek. Misschien ook een idee voor Oirschot.

6) Amateurarcheologen onderzoeken hoe het verdwenen Kasteel van Eindhoven eruitzag. Niet op de met een schop in de grond, maar met een grondradar waardoor signalen via de bodem verstuurd en ontvangen worden. Zo wordt de ondergrond in kaart gebracht.

Erfgoedcentrum De Ravenpoort

Iedere maandag kunt u van 18.30 tot 21 uur hier terecht.

U kunt ook op afspraak in de Heemkamer terecht via een mailtje aan het secretariaat.

Daarnaast is de heemkamer als proef ook overdag geopend.

Iedere 2^e woensdag van de maand kunt u er van 10.30 tot 12 uur terecht.

Woensdagochtend 10 april is de eerstvolgende keer.

Er blijft behoefte aan gastheren en gastvrouwen, die de bezoekers willen ontvangen. Mocht u interesse hebben in dit leuke werk, neem dan contact op met Marina Pasmans.

Ook iemand die een poetskarweitje op zich wil nemen kan dit aan Marina doorgeven:

marinapasmans@hotmail.com (of telefonisch: 06-2072104).

Wij verzoeken de leden om als huisadres, telefoonnummer of emailadres wijzigt dat svp. zo spoedig mogelijk per mail door te geven aan het secretariaat:

secretariaat@deheerlijkheidoirschot.nl

Activiteitenkalender 1^e Halfjaar 2024

(Let op: Tussentijdse wijzigingen zijn mogelijk!)

<i>Donderdag 11 april 2024</i>	<i>Jaarvergadering heemkundekring, t Vrijthof</i>
<i>Zaterdagmiddag 20 april</i>	<i>Lezing Trekpaarden, De Beurs</i>